



PLANTENWERKGROEP

--- NMC-Schijndel --- Natuurgroep Gestel ---



Plant van de maand mei 2025

Ingesneden dovenetel

Algemeen

Wetensch. naam	Lamium hybridum Vill.***
Uitspraak	Lamium hybridum(híbridum)
Familie	Lamiaceae/Lipbloemenfamilie
Geslacht	Lamium/Dovenetel
Soort	Ingesneden dovenetel
Plantvorm	Kruid. Therofyt ****
Leefvorm	Eénjarig
Hoogte	10cm. – 40cm.
Wortels	Hoofd-, bijwortels
Stengel	Opstijgend/vierkantig
Bladstand	Kruisgewijs tegenoverstaand
Bladvorm	Eirond/ruitvormig
Bladkleur	Groen
Bladrand	Met diepere insnijdingen
Bloeiperiode	April – juni
Bloeiwijze	Schijnkransen
Bloemtype	Tweeslachtig
Bloemkleur	Licht paars
Bloemvorm	Tweezijdig symmetrisch
Kelkbladen	Vergroeid
Kroonbladen	Vergroeid
Meeldraden	4
Stijlen	1
Stempels	2
Vruchtbeginsel	Bovenstandig
Vrucht	Splitvrucht
Groeiplaats	Voedselrijk



Foto 1. Ingesneden dovenetel



Foto 2. Wortelstelsel



Inleiding

In 2024 ben ik onverwachts een staaltje huisvlijt tegengekomen dat m'n aandacht trok omdat daarin de maanden van het jaar centraal staan. Ook in 2025 vraagt elke maand weer mijn/ onze 'natuur'aandacht. **Mei** heet hier **Bloeimaand** met in de afbeelding een ijverige dame die de bloemen van vers water voorziet.

Mei kan door de Grieken vernoemd zijn naar de godin **Maia** (moeder, vroedvrouw). De Romeinen kenden **Bona Dea** als vruchtbaarheidsgodin, zij noemden deze maand **Maius**. Wij moeten deze maand nog oppassen voor extra koude IJsheiligennachten. De 11^e, 12^e, 13^e en 14^e van de **Mariamaand**.

Als plant van de maand kies ik deze keer voor de **Ingesneden dovenetel**(foto 1) die we op 15 mei 2023 in Esch pas determineerden nadat we er eerst achteloos aan voorbij gelopen waren. Ergens zweefde er iets in mijn hoofd. we liepen terug met als bonus deze plant.

Naamgeving

Lamium. *Lamium* is van het Griekse woord *lamos* afgeleid. *Lamos* betekent muil/keelgat en daarin zien we de vorm van de bloemkroon.

Hybridum. De betekenis van dit woord is *bastaard*, maar van welke kruising dan??

Ingesneden. Het zal je niet verbazen dat de *insnijdingen* (tot 1/3 naar de middennerf) van het blad het woord *ingesneden* verklaren.

Dovenetel. Wat *dovenetel* betreft letten we op de twee delen van het woord. Eerst *netel*: het blad lijkt sterk op dat van de Grote brandnetel. Dan *dove*: de haren op het blad steken niet, ze zijn 'doof/dood' voor ons gevoel.

In het Fries, Frans, Duits en Engels noemt men de plant achtereenvolgens: *Kerfde bastertnettel*, *Lamier hybride*, *Eingeschnittene Taubnessel* en *Cut-leaved Dead-nettle*.

Plaatsing

Heukels** plaatst de plant in de Lipbloemenfamilie, verder in het geslacht Dovenetel en de soort Ingesneden dovenetel. In dit geslacht worden verder 4 andere Dovenetels genoemd, waarvan er één Hoenderbeet heet. Als Plant van de Maand zijn de *Paarse*- (maart 2013) en de *Witte dovenetel* (februari 2016) al eerder in deze serie beschreven.

Beschrijving

Levensvorm. De Ingesneden dovenetel is een éénjarig kruid en valt bij de indeling van Raunkiaer onder de Therofyten****. De plant zal tussen de 10 en 40 cm. hoog worden.

Wortels. Zelf heb ik het plantje niet uitgegraven om het wortelstelsel te bestuderen. De tekening (afb.2), die ik op herbariaunited vind, laat een mooi hoofd-/bijwortelstelsel zien.

Stengels. De vierkante onbehaarde, holle stengels (foto 3,4) gaan rechtop.



Foto 3. Stengel



Foto 4. Gesteeld schutblad



Foto 5. Bladrand

Bladeren. Letten we op de schutbladeren van de onderste schijnkransen, dan zien we dat die gesteeld zijn (foto 3,4). De vorm van die bladeren is eirond. De hogere stengelbladeren zijn van vorm wat langer dan breed en daarin moet je de driehoekige en/of ruitvormige vorm ontdekken (foto 4). De bladranden zijn onregelmatig gelobd/getand met om de twee of drie tanden/lobben een diepere insnijding (foto 5). Die insnijding gaat wel tot 1/3 van de bladrand naar het middennerf toe.



Foto 6. Bloeiwijze



Foto 7. Bloemkelk



Foto 8. Bloemkroon

Bloemen. Schijnkransen vormen de bloeiwijze(foto 6) van de Ingesneden dovenetel. Het lijkt een bloemenkrans, maar in werkelijkheid zijn het groepjes bloemen die aan twee zijden van de stengel in de bladoksels zijn ingeplant. De bloem heeft de bouw van de lipbloem, ze is vijftallig en tweezijdig symmetrisch. De kelkbladen zijn vergroeid tot een kelk met 5 tanden(kelkbuis en kelktanden ongeveer even lang, foto 7). De kroonbladen (foto 8) zijn vergroeid en vernauwd tot een rechte kroonbuis waarbinnen geen haarring staat. De bovenlip(vergroeiing van twee kroonblaadjes) is helmvormig gewelfd; de onderlip is klein. De kleur van de tweeslachtige bloemen is licht paars. Hun grootte is 1 – 2½cm. Het stuifmeel van de Ingesneden dovenetel is oranje.

Vruchten. Het bovenstandig vruchtbeginsel van de Ingesneden dovenetel ontwikkelt zich tot een vierhokkige splitvrucht. Het vruchtje bezit een mierenbroodje(=olierijk aanhangsel). Het zal hierdoor duidelijk zijn dat mieren de plant helpen zich te verspreiden.

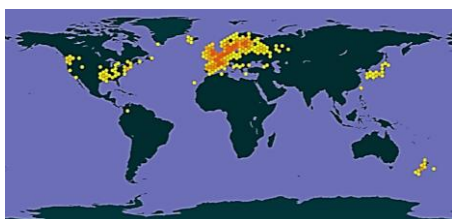
Groeiplaats

Bekijken we de groeiomstandigheden, dan zien we dat:

- het substraat voedselrijk tot zeer voedselrijk zal zijn.
- de grondsoort divers is, met een voorkeur voor zeeklei en leem.
- de plant een open, zonnige plaats zoekt.

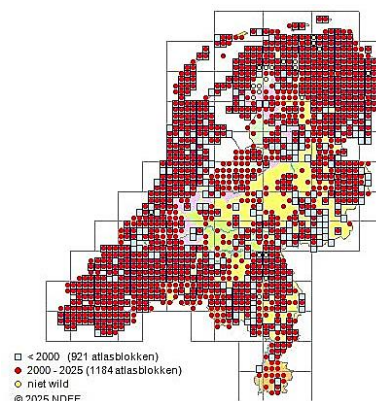
De Ingesneden dovenetel kun je tegenkomen op ruderaal plaatsen, moestuinen en weilanden.

Verspreiding



Kaartje 9(links) laat zien waar onze Plant van de Maand wereldwijd groeit.

Zoemen we in op Nederland, dan geeft kaartje 10(rechts) van Floron aan waar de plant in Nederland vertegenwoordigd is.



De Plant wordt als *algemeen inheems* aangeduid.

Tot slot

Mei heeft binnen de natuur veel te bieden. De Ingesneden dovenetel ook, want: - de jonge blaadjes zijn 'saladeklaar'; - droog de blaadjes en je zet lekkere 'dovenetelthee'. Die thee zou gelijk helpen tegen ontstekingen en bloedarmoede. Maar... ***Het mooiste zal toch zijn als we de Ingesneden dovenetel deze maand bloeiend vinden en zeker als de kleur van de lipbloem ook nog eens wit zal zijn.***

Tekst : Gerard te Dorsthorst

Afb. foto's: GtD(1,3,4,5,7); herbariaunited.org(2); Saxifraga(6,8); GBIF(Global Biodiversity Information Facility)(9); Floron(10).

- | | | |
|----------------------------|---------------------------------------|-------------|
| 1. Ingesneden dovenetel | Esch | 15 mei 2023 |
| 2. Wortelstelsel | Herbariaunited.org | |
| 3. Stengel | Esch | 15 mei 2023 |
| 4. Gesteeld schutblad | Esch | 15 mei 2023 |
| 5. Bladrand | Esch | 15 mei 2023 |
| 6. Bloeiwijze | Saxifraga – Sonja Bouwman | |
| 7. Bloemkelk | Esch | 15 mei 2023 |
| 8. Bloemkroon | Saxifraga – Rutger Barendse | |
| 9. Verspreiding wereldwijd | GBIF | |
| 10. Verspreiding Nederland | FLORON Verspreidingsatlas Vaatplanten | |

**Heukels' FLORA van Nederland. 24^e druk. 2020.

***Vill.D.Villars, 1745-1814. Hij is een Frans botanicus die in zijn beroemde werk 'Histoire des plantes du Dauphiné' zo'n 2700 soorten beschrijft.

****Therofyt: De plant heeft geen winterknoppen, in deze vorm dus éénjarig.

opm. De Plant van de Maand is te vinden op:

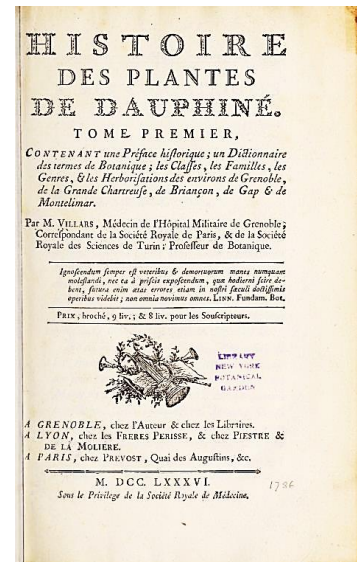
<https://www.nmcschijndel.nl> en op: <https://www.natuurgroepgestel.nl>



De afbeeldingen links

-Dominique Villars-
en rechts

-Histoire des plantes
du Dauphiné-
komen van Wikipedia.



Deze tekening van
de Ingesneden
dovenetel komt uit:



Lamium incisum, 415.

Flora Batava
1832 Deel 6
Jan Kops en
Herman
Christiaan
van Hall.